

CADRUL NORMATIV AL FINANTELOR PUBLICE ÎN RASSM

Oleg TELEVCA

La 12 octombrie 1924, la sesiunea a III-a a Comitetului Executiv Central al Ucrainei, a fost adoptată decizia despre crearea RASS Moldovenești în componența Ucrainei. Republica includea inițial 12 raioane – Ananiev, Codâma, Birzula, Ocna Roșie, Balta, Stravrov, Camenca, Râbnița, Dubăsari, Grigoriopol, Tiraspol, Slobozia. Din martie 1925, raionul Stavrov a fost lichidat, RASSM fiind constituită din 11 raioane. Capitala, până în 1929, a fost orașul Balta, iar din 1929 – orașul Tiraspol. Populația era ceva mai mult de jumătate de milion [1, p.154].

Odată ce a fost creată RASSM, a apărut necesitatea de a adopta o lege care să reglementeze statutul ei.

Întocmirea proiectului de Constituție al RASSM, conform deciziei prezidiului Comitetului Executiv Central din Ucraina, a fost pusă în seama Comisariatului norodnic al justiției din Ucraina. Guvernul a poruncit Comisariatului dat să întocmească proiectul de Constituție în baza următoarelor principii [1, p.155]:

1. RASSM are sistemul complet de organe centrale (Congresul sovietelor, Comitetul Executiv Central, Sovietul comisarilor norodnici și comisariatele norodnice);

2. RASSM are buget de stat și local;

3. RASSM are dreptul de a legifera independent pe chestiunile referitor la comisariatele nealipite, la comitetele executive în corespundere cu principiile generale ale organizării organelor similare din Ucraina, iar pe chestiunea despre limbă și învățământ, în corespundere cu dispozițiile Constituției sale.

Congresul I al Sovietelor din Moldova a aprobat *Constituția RASSM* la 23 aprilie 1925. La 10 mai 1925, Congresul IX general al Sovietelor din Ucraina a întărit definitiv *Constituția RASSM*.

Constituția avea șapte capitole: 1) dispoziții generale; 2) organele supreme ale puterii de stat; 3) Sovietul Comisarilor norodnici; 4) organele puterii locale; 5) organele de justiție; 6) Bugetul RASSM; 7) stema și steagul [1, p.156].

Capitolul VI reglementa relațiile sociale ce țineau de bugetul republicii. Veniturile și cheltuielile de stat ale RASSM se întruneau în bugetul de stat care intra în componența bugetului RSSU (art.45). Bugetul de stat al RASSM era examinat și adoptat de Congresul Sovietelor din Moldova, sau în cazurile excepționale reieșind din prevederile art.15. al Constituției [2, p.219-225] date de Comitetul Executiv Central Moldovenesc și se propunea pentru aprobare Comitetului Executiv Central al Ucrainei și se introducea în componența bugetului de stat al RSSU La acest articol era expusă o notă și anume [2, p. 226]: drepturile bugetare ale RASSM la fel și ordinea de elaborare, adoptare și executare a bugetului ei se stabilesc într-o

lege specială, elaborată de Comitetul Executiv Central al Ucrainei. Bugetul local al RASSM era reglementat de un Regulament provizoriu al finanțelor locale.

Astfel putem remarca următoarele:

- era bine-venit capitolul în care au fost expuse ideile generale ce reglementau relațiile bugetare;

- aprobarea bugetului, în cele din urmă, să făcea de organele supreme de conducere ale Ucrainei, ceea ce impunea ca bugetul RASSM să corespundă tuturor principiilor și legilor RSSU, care, după părerea noastră, era în defavoarea tinerii republicii;

- referitor la bugetul local, care era reglementat de un Regulament provizoriu, reieșind din Constituție, acesta la fel rămânea la nivel declarativ.

În doctrina sovietică, s-a promovat insistent ideea precum că prin anul 1936 în URSS a biruit socialismul, fapt ce a contribuit la realizarea unor transformări de ordin politic, economic și social. Aceste transformări au determinat necesitatea adoptării unei noi Constituții URSS, fapt care s-a produs la 5 decembrie 1936, când Congresul VIII general extraordinar al sovietelor din URSS a adoptat o nouă Constituție unională [4, p.264].

În conformitate cu Constituția URSS, republicile unionale au adoptat Constituțiile lor, care întru totul corespundeau celei unionale. La 30 ianuarie 1937, Congresul XIV extraordinar din Ucraina a adoptat Constituția RSSU în care două capitole 15 și 61 conțineau norme ce se refereau la organele supreme ale puterii de stat și conducerii RASSM. Dar pornind de la politica demagogică promovată [1, p.168], RASSM trebuia și ea să-și adopte propria constituție. După ce Constituția Ucrainei a fost adoptată, CC al RASSM a format o comisie constituțională care a pregătit proiectul de Constituție al RASSM. Proiectul a fost publicat spre discuție în decembrie 1937.

Desigur, aceste discuții erau bine dirijate și orientate, ele aveau loc concomitent cu un val de arestări și depistări de „dușmani ai poporului” din RASSM [1, p.168-169].

La 6 ianuarie 1938, Congresul VII Extraordinar al Sovietelor din Moldova a adoptat Constituția RASSM, care avea 11 capitole și 114 articole, cu patru capitole mai mult ca cea din 1925. Capitolele noi se refereau la orânduirea socială, drepturile și obligațiunile cetățenilor, sistemul electoral, procedura de modificare a Constituției. În ceea ce privește relațiile bugetare, capitolul 6 expunea că [2, p.237]: bugetul Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești se alcătuiește de către sovietul Comisarilor norodnici al RASS Moldovenești și se înaintează de către el la întărirea de către Sovietul Suprem a RASS Moldovenești. Bugetul RASS Moldovenești întărit de către Sovietul suprem a RASS Moldovenești, se publică la știrea tuturor (art.69).

Sovietul Suprem al RASS Moldovenești alege comisia de buget, care raportează Sovietului Suprem încheierea sa despre bugetul RASS Moldo-

venești (art.70). Darea de seamă despre împlinirea bugetului RASS Moldovenești se întărește de către Sovietul Suprem al RASS Moldovenești și se publică la știrea tuturor. (art.71).

În bugetul RASS Moldovenești și în bugetele locale ale Sovietelor raionale, orașenești, de orașele și satești intră veniturile de la gospodăria locală, reținerile de la veniturile de stat care se primesc pe teritoriul lor, atât și a veniturilor primite de la impozitele și strănjerile locale în măsurile, stabilite de legiuirea Uniunii RSS și RSS Ucrainene.

Astfel conchidem că la capitolul Relații bugetare în Constituția din 1938, sunt expuse prevederi mult mai largi decât în Constituția din 1925. Se vede o autonomie mai largă față de RSS Ucraineană, chiar în capitolul bugetele locale se expune detaliat de unde provin veniturile la bugetele locale.

În urma cunoscutelor evenimente din 1940, condiționate de protocolul adițional secret Molotov-Ribbentrop [3, p. 243; 4, p. 278], când României i-au fost impuse serioase cedări teritoriale, soldate cu amputarea teritoriului dintre Nistru și Prut și partea de Nord a Bucovinei, a fost constituită Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, în care a urmat o dezvoltare bazată pe centralizarea totală a finanțelor publice.

Referințe:

1. ARAMĂ, E. *Istoria dreptului românesc*. Chișinău, 2003.
2. GUCEAC, I. *Evoluția constituționalismului în Republicii Moldova*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2000.
3. GUCEAC, I. *Curs elementar de drept constituțional*, vol. I. Chișinău: Reclama, 2001.
4. COSTACHI, Gh., GUCEAC, I. *Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept*. Chișinău, 2003.